

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI

19

EURİPİDES Andromakhe

Türkçesi
Ege Kandemirli

**Mitos
Boyut**

TİYATRO / OYUN DİZİSİ 609

EURIPIDES / ANDROMAKHE

*Bu kitaptaki oyunun
Fikir ve Sanat Eserleri Yasasından
ve yasalardan kaynaklanan tüm hakları
çevirmenine aittir.*

*Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oyunması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
bu eserden yararlanacak
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
çevirmenin temsilcisi olan
Yayınevimize
başvurmaları zorunludur.*

Çevirinin Türkiye Yayın ve Sahneleme Hakları:
Copyright © TEM Yapım Yayıncılık Ltd., 2018

Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları
Oyun Dizisi 609
Euripides / Andromakhe (Çev. Ege Kandemirli)

1. Basım: 2018

Baskı: Mutlu Basım, Topkapı-İstanbul Tel. 212. 577 72 08
Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi, C Blok No. 256

Mitos-Boyut®

TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.
Osmanlı Sok. 18/12 Osmanlı İşm./Taksim-Beyoğlu, 34437 İST.
Tel: 212. 249 87 37-38; Fax: 212. 249 02 18
E.posta: mitosboyut@gmail.com
web: www.mitosboyut.com.tr

Mitos-Boyut® ❖ OYUN DİZİSİ 609

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 19

EURİPİDES

ANDROMAKHE

Türkçesi:
Ege Kandemirli

KIŞILAR

ANDROMAKHE	Hektor'un dul karısı, Troya'nın düşüşünden sonra Akhilleus'un oğlu Neoptolemos'a verilir.
KÖLE KADIN	
HERMİONE	Menelaos ve Helena'nın kızı, Neoptolemos'un karısı.
MENELAOS	Sparta kralı.
OĞUL	Andromakhe ve Neoptolemos'un oğlu.
PELEUS	Akhilleus'un babası, Neoptolemos'un dedesi.
HEMŞİRE	Hermione'ye bakan hemşire.
ORESTES	Agamemnon ve Klytaimnestra'nın oğlu, Hermione'nin eski nişanlısı.
HABERCİ	
TANRIÇA THETİS	
PHTHİALİ KADINLAR KOROSU	

Hizmetçiler, Görevliler.

Phthia'nın Akhilleus'a ait kesiminde Pharsalus kentinin yakınlarındaki Teselya ovaları.

Andromakhe, Neoptolemos'un evinden çok da uzak olmayan Tanrıça Thetis'in tapınağındadır.

ANDROMAKHE

Thebe¹, Asya'nın incisi, benim güzel şehrim,
 Hektor'un karısı ve oğlunun müstakbel annesi olarak
 Priamos'un² sarayına vardığımdaki
 Hatırlar mısın o görkemi ve zenginliği?
 Ah ne kadar şanslıydı o geçmiş günlerdeki Andromakhe, 5
 Şimdi herkesten çok daha acılar içinde.
 Kendi gözlerimle kocam Hektor'un
 Akhilleus'un elinde öldüğünü görmek! Oğlumuzun,
 Hektor ile benim oğlum Astyanaks'ın, 10
 En yüksek kulesinden aşağıya atıldığını görmek Troya'nın!
 O zamana kadar istediğim gibi yaşamışken rahat bir evde
 Esir edilip gönderildim Yunanistan'a,
 Yabani adalı Neoptolemos'a³ ganimet diye,
 Troya'nın yağmasından seçildim onun için.
 Artık Phthia'dır⁴ benim evim; 15
 Pharsalia'yı çevreleyen tüm ovalar.
 Denizden doğma Thetis⁵,
 Bir zamanlar Peleus ile yaşamıştı burada,
 Gözlerden uzak, insanlardan ırak.
 Thetis'in Sunağı derler Teselyalılar buraya ondan. 20
 Gördüğün o çatı Akhilleus'un oğlundur,
 Hükmeder onun rızasıyla Peleus, Pharsalia'ya⁶,

Bütün dipnotlar Yayınevi tarafından eklenmiştir.

1. Bu Thebe şehri, Batı Anadolu'daki Klikya bölgesinde bulunuyordu; kralı da Andromakhe'nin babası Eetion idi.
2. Priamos Sarayı, Troya'da idi.
3. Neoptolemos ya da Pyrrhos, Akhilleus'un oğlu; Skyros Kralı Lykomedes'in torunu.
4. Phthia: Teselya'da Akhilleus'un memleketi.
5. Thetis: Deniz Tanrıçası. Deniz Tanrısı Nereus'un elli kızından biri. İalkos Kralı Aiakos'n oğlu Peleus ile evliliğinden Akhilleus doğmuştur.
6. Pharsalia (Pharsalaos): Teselya'da bir şehir.

Genç, boyun eğer yaşlıya, berisi hayattayken hâlâ.
O çatının altında bir erkek çocuk doğurdum,
Efendim olan Akhilleus'un oğluna.

25

Nereden bakarsan bak zor bir hayat ama
Umutla beslendim bugüne kadar,
O küçük çocuğun,
Bana güç vereceği ve beni dertten koruyacağı umuduyla.
Ah o Spartalı Hermione⁷ olmasaydı! 30
Efendim o kadınla evlendiğinden ve köle karısını hakir
gördüğünden beri,
Zulüm görüyorum insafsızca. O istedi böyle olsun,
Beni ilaçlarla, karışımlarla,
Suçluyor onu kısır yapmakla, kocasını ondan soğutmakla.
Diyor ki bütün ev benim olsun istermişim, 35
Atmaya uğraşmışım onu da yatak döşek,
Hiç istemediğim, artık sonsuza dek reddedeceğim yataktan.
O yatağa asla gönüllü girmediğime Tanrılar şahidim.
Anlamıyor ne kadar uğraşsam. Gözünü kör etmiş intikam.
Destek oluyor babası Menelaos da ona. 40
Sparta'dan yeni gelmiş buraya, sırf bu iş için.
Benim de evin yanındaki bu Thetis'in sunağına
Kaçtığımdan şüpheleniyor kendisi,
Bense burada diz çökmüş
Bekliyorum Thetis'in beni kurtarmasını. 45
Peleus ve oğulları düşkünderler Nereidle evliliğinin bu
abidesine.

Ah benim biricik oğlum! Ona bir şey olacak diye,
Gizlice kaçırıp bıraktım ellere.
Ona sebep olanın şimdi hiçbir faydası yok bize.
Kendi çocuğuna uzatmıyor yardım eli. 50
Delphi'ye gitti, Apollon'dan af dilemeye,
Evvelde davrandığı için delice;

7. Hermione: Sparta Kralı Menelaos ile Helena'nın kızı.

Tanrıdan öç almayı istediği için babasını öldürdü diye!
 Şimdi ettiği hakaretler bağışlansın
 Tekrar Apollon'un gözüne girsin istiyor.

55

(Köle kadın girer.)

KÖLE KADIN

Hanımım, budur benim için sizin unvanınız,
 Troya'daki sarayınızda yaşarken de ne başkasını kullandım
 Ne de kullanmak geçti aklımdan.
 Sizi hep çok sevdim, son nefesine kadar kocanızı da öyle
 Ancak şimdi efendilerimizden,
 Korkudan titreyerek, size üzüler bir haber var getirdiğim.
 Menelaos ve kızı kötücül planlar tasarlamaktalar.
 Ne olur, dikkatli olun!

60

ANDROMAKHE

Sevgili köle kardeşim –ikimizin de durumu bu–
 Bir zamanlar hanımındım ancak ne yazık ki değilim artık. 65
 Söyle ne planlıyorlar? Daha ne yapacaklar?
 Ölümden başka ne kaldı çeiktirecekleri? Onu mu istiyorlar?

KÖLE KADIN

Ah benim zavallı hanımım, seçmişler oğlunuzu;
 Öldürmek istiyorlar sakladığınız çocuğu.

ANDROMAKHE

Yavrumun kaçtığını nereden öğrenmiş o kadın? 70
 Olamaz bu! Nasıl biliyor? Konuştun da sanki kalbim durdu.

KÖLE KADIN

Bilmiyorum ben de, onlardan duydum.
 Menelaos çıkıp aranmaya başladı bile.

ANDROMAKHE

Ben öldüm! Ah benim zavallı çocuğum,
 O iki akbaba leşe saldırır gibi saldıracaklar sana. 75
 Delphi'de babası olacak adamsa!

KÖLE KADIN

Babası burada olsaydı, başınıza hiç bu dertler açılmazdı.
 Şimdi yok size yardım edebilecek kimse.

ANDROMAKHE

Yok mu hiç haber Peleus'tan?

KÖLE KADIN

Gelse ne olur yaşlı, zayıf bir adam o?

80

ANDROMAKHE

Ona birçok kez haber gönderdim ben.

KÖLE KADIN

Ama kiminle? Eminim birinin bile sizi dinlemediğinden.

ANDROMAKHE

Anlaşılan öyle! Peki sen ... Sen gider misin benim için?

KÖLE KADIN

Evde olmamama ne diyeceğim?

ANDROMAKHE

Binlerce şey uydurabilirsin, kadınsın sen!

85

KÖLE KADIN

Hermione bir tazı gibi, hep tetikte.

ANDROMAKHE

İsteğimi geri mi çeviriyorsun, iyi gün dostum?

KÖLE KADIN

Asla. Sitem etmenize ne gerek? Giderim. Hayatımın

Ne önemi oldu ki şimdi umursayayım ne olacağını,

Hem kadın hem köle iken?

90

ANDROMAKHE

O zaman çabuk ol, haydi.

(Köle Kadın çıkar.)

Günlerimi geçirdiğim bu feryatlar, hıçkırıklar, gözyaşlarını

Uğraşacağım şimdi tanrılara ulaştırmaya.

Çektikleri acıları her seferinde anlatmaktan zevk almak

Doğasındandır kadınların.

95

Derdim çok, tek de değil:

Ülkemin yerle bir oluşu, Hektor'un ölüşü,

Uyandığımda utanç içinde, bağlı ellerle,

Bana zincir gibi vurulan sert kaderim.

Yaşayan hiç kimse için

100

Gerçekten mutlu dememeli,
Kişinin nasıl öldüğüne bakılmalı.

(*Kısık sesle ağıt yakar.*)

Paris⁸ aldı da Helena'yı yatağına
Gelin değil, delilik ve felaket getirdi ey İlion⁹ sana!
O kadının yüzündendi hepsi, Ah Troya, Yunanların hızlı
orduları 105

Aktı binlerce gemilerden, aldılar seni ateş ve kılıçla.
O kadının yüzünden zavallı Andromakhe'nin Hektor'u,
benim kocam,

Troya'da at arabasıyla sürüklendi Thetis'in oğlu tarafından
Onun yüzünden denize sürüklendim küçük kovuğumdan,
Esaretin o iğrenç boyunduruğuna girdim. 110

Gözlerimden sel gibi yaşlar boşandı, ölü kocamı,
Bildiğim şehri, evimi terk ettiğimde sonsuza kadar.
Talihsiz Andromakhe! Neden hâlâ umut edesin?
Kölesisin artık sana zulmeden o kadının,
Tanrıçanın tapınağına geldim ben de yalvaran ellerle, 115
Kayadan fışkıran su gibi ağlıyorum, iki gözüm iki çeşme.

(*Phthialı kadınlar korosu girer.*)

KORO

Değiş

Thetis'in sunağının köşesinde oturup kalakalmış,
Oradan gidemeyen kadın
Asyalı kadın, bir Phthialı olarak ben geldim sana,
Senin o derin yarana, 120

8. Paris: Troya'nın (Truva) son kralı Priamos ile Hekabe'nin oğlu. Annesinin Paris'e hamileyken gördüğü bir rüyayı kâhinler, "Doğacak olan çocuk, bu şehri yıkıma götürecektir," diye yorumlarlar; Paris doğunca babası onu hayvanlar parçası diye İda (Kaz) Dağına bırakır. Bir çoban tarafından bulunan Paris, onun tarafından yetiştirilir. Büyüdüğünde bir olay nedeniyle Sparta Kralı Menelaos tarafından ağırlandır. Paris, kralın güzeller güzeli karısı Helena'yı Troya'ya kaçıtır. Bu olay sonunda Troya Şavaşı çıkar ve Spartalılar Troya'yı yakıp yıkarlar.
9. İlion: Troya'nın (Truva) diğer bir adı.

Merhem olabilir miyim diye bakmaya,
 Seni ve Hermione'yi bezdiren o kin, öfke,
 Nefret dolu kavgaya;
 Tek kişiye yetecek bir yer için
 Akhilleus'un oğlunun kollarında.

125

Karşı Deyiş

Ne hale geldiğine bir bak da şükret:
 Sadece bir Troyalıydın ancak
 Fesat soktun efendilerinin arasına Spartalı asiller ile!
 İyi edersin defolup gitsen, Nereid'in sunağından. 130
 Burada titreyerek beklemek, üzülp kendini yiyip bitirmek
 ne fayda?

Onlar ne isterlerse kanun sayılır.
 Eninde sonunda boyun eğmek zorundasın,
 Neden yok yere çabalayasın?

Deyiş

Haydi, çabuk ol da terk et Thetis'in bu güzel tapınağını. 135
 Düşün; sen sadece bir kölesin,
 Yabancı ellerdesin,
 Yoktur bir dostun bile.
 Şansın, en kötüsü de,
 Getirmedi sana kederden başka bir şey.

140

Karşı Deyiş

Kalbim senin için acıdı, Troyalı kadın,
 Sen efendimin evine geldiğinde.
 Konuşamıyorum korkumdan,
 Ancak yine de üzülüyorum.
 Ya şimdi Hermione gelir de
 Sana acıdığımı görürse?

145

(Hermione girer.)

HERMİONE

Saf altından taşlar takıp
 Giyindim parlak, güzel kumaşlardan elbiseler.
 Ancak hiç sanmayın ki bunlar,

Akhilleus'un ya da Peleus'un ailesince hediye edildi bana¹⁵⁰
Sparta'dan gelirken çeyizimle getirdim hepsini.

Babam Menelaos verdi,

Başka bir sürü hediyeyle beraber.

Kimseye borcum yoktur benim,

O yüzden de istediğimi söylerim.

155

Sen! Seni pis köle! Asker artığı!

Bu evi ele geçirip çalışıyorsun beni sokağa atmaya!

İçirdiğin ilaçlar aramı açtı kocamla; içimi kuruttu, çevirdi

beni çöle.

Siz Asyalı kadınlar iyi bilirsiniz böyle oyunları.

Ben de bilirim senin hakkından gelmeyi.

160

O denizkızının ne kadar tapınağı, sunağı olursa olsun

Kurtaramayacak seni. Bittin artık!

Tanrı ya da ölümlülerden biri olursa seni savunan

Öğren alttan almayı o zaman,

Yerini bil, boyun eğ bana,

165

Temizlerken benim evimi,

Altın ibriklerden su döküp ellerinle yıka.

Nerede sanıyorsun sen kendini?

Hani nerede Hektor? Nerede o zengin Priamos?

Hellas'tasın artık.

Sen ki tutkuyla öyle yanıp tutuşmuşsun,

170

Yatıp kalktın kocanı öldüren adamın oğluyla¹⁰.

Peydahladın bir caninin çocuğunu.

Barbarlar böyledir işte,

Baba kız, ana oğul, kardeşler hep koyun koyunadır,

Aile birbirine düştü mü de herkese kıyılır.

175

Hiç yoktur kanun, kural.

Burasını da öyle sanma.

Bir kocanın iki karısı olması hoş görülmez burada.

İyi kocalar bir kadını sever, sayar,

Gözü görmez ondan başkasını.

180

10. Oğul: Neoptolemos (Pyrrhos) kastediliyor.

KORO

Kıskançlık kadının doğasındadır.
Aksileşir işin içine başka kadın girdi mi...

ANDROMAKHE

Gençlik bir hastalık Gençliğinde,
Adaletsiz olmaya alışmışsa insan, düzelmez bir daha. 185
Köleyim diye korkmam gerekir belki,
Haklı olsam da bağlanmalı dilim.
Kazansam da nasıl olsa cezamı çektirirsin.
Siz mağrur insanlar, aşağı gördüklerinizden
Doğruları duydunuz mu deliye dönersiniz öfkeden. 190
Ancak dürüst bir insanım ben.
Söyle güzel hanım, benim seni yasal evliliğinden
Alıkoymak için ne sebebim olabilir, akla yatkın?
Hükmetmekte mi Troya, Sparta'ya?
Daha mı şanslıyım senden? Özgür mü sanıyorsun beni? 195
Ya da gençliğim, güzelliğim, güçlü bir şehrim,
Beni destekleyenler var da onlara güvenip
Atmaya mı çalışacağımı sanıyorsun evinden seni?
Ya da sıra sıra köle oğullar doğurup senin yerine
Kendi azabımı mı yükleyeyim onların da omuzlarına? 200
Sen çocuk doğuramazsan,
Sanıyor musun ki geçecekler tahta?
Yunanlar beni hoş mu görecektir Hektor'un uğruna?
Çok sözü geçen birimiydim sanki Troya'dayken?
İlaç falan değil kocanı senden ayıran; 205
Sana kimse katlanamaz, budur doğru olan.
Aradığın efsun bu işte, bir kocayı tutmak istiyorsan
Güzellik değil, geçimli olmaktır işe yarayan.
Hemen Sparta'yı diline doluyorsun bir şey canını sıktağında
Bilmezlikten geliyorsun kocanın memleketi Skyros'u.¹¹ 210
Gösteriş yapıyorsun fakirler arasında! Babanın ismi geçti mi
Kalmıyor Akhilleus'un gölgesi! Nasıl sinirlenmesin kocan?

11. Skyros: Ada ülkesi. Ayrıca Bkz. Dn 3.

Bir kadın bir adamla evlenince, ormandan çıkma olsa bile
Uysal olmalıdır, geçimsiz ve kavgacı değil.

Diyelim ki o buz gibi Trakya'dan evlendin bir kral ile 215

Bir adama birden çok kadın orada gelenek böyle,
Tanrılar bilir ancak ne kadar aldığını yatağına.

Öldürür müydün diğerlerini o zaman?

Delirir, bağırırdın "Şıfıntı!" diye her gördüğün kadına.

Rezillik! Ah biz kadınlar, erkeklerden daha kötü bir illet 220

Gelmiş başımıza ama uğraşıyoruz saklamaya.

Ah canım Hektor'um, senin için ben

Sevgililerini bile bağrıma bastım Kypris'in¹² seni yoldan
çıkardığı zamanlarda.

Sütannelik yaptım başkalarından olma çocuklarına,

Sırf rahat et, mutlu ol diye sen. 225

Böyle davrandığım için o da beğendi, sevdi beni.

Ama sen! Kıskanıyorsun yağmurdan bile kocanı,

Salmıyorsun adamı evden dışarı.

Anan Helena da erkekleri çok severdi kızım, hatırla.

Onun yaptığını sen de yapma, 230

Tekrarlamamalıdır çocuklar ebeveynlerinin hatalarını.

KORO

Hanımım, yapabildiğiniz kadıyla

Anlamaya çalışın onu da.

HERMİONE

Kendini üstün görüp tartışıyorsun benimle öyle mi?

Böbürleniyorsun bir de sanki tek erdemli senmişsin gibi. 235

ANDROMAKHE

Sende hiç yok o, konuşmana bakılırsa.

HERMİONE

Umuyorum ki anlaşılamayacağız asla.

ANDROMAKHE

Pislik çokmuş dilinde, gençsin, yakışmıyor bu sana.

12. Kypris: Yunanca'da 'Kıbrıslı' anlamına gelen bu kelime, Kıbrıs doğumlu olmasından dolayı Afrodite'ye verilen adlardan biridir.

HERMİONE

Senin de kalbinde. Koymuyorsun bana zarar vermek için
elinden geleni ardına.

ANDROMAKHE

Susarak katlanmıyorsun karşılıksız sevgine neden acaba? 240

HERMİONE

Susmayacağım da. Neleri var ki kadınların sevgiden başka?

ANDROMAKHE

O sevgi erdemli olmalıdır. Kötüdür diğer türlü.

HERMİONE

Geçmez sizin o saçma kanunlarınız burada.

ANDROMAKHE

Ayıp her yerde ayıptır, Yunanistan'da olsak da olmasak da.

HERMİONE

Ne kadar da zekisin! Ne yazık, yakında öleceksin. 245

ANDROMAKHE

Thetis'in heykeli seni izliyor, görmez misin?

HERMİONE

Oğlu Akhilleus ölümünden sonra nefret ediyordur senin
gibilerden.

ANDROMAKHE

Bizim suçumuz yok, hepsi anan Helena¹³ yüzünden.

HERMİONE

Damarıma basıp durma sen de.

ANDROMAKHE

Ben diyeceğimi dedim. Konuşmam daha. 250

HERMİONE

Buraya gelişimin nedenini söylemedim hâlâ.

ANDROMAKHE

Bakalım ne ürettin o sapkın aklınla.

HERMİONE

Çıkmayacak mısın bu tapınaktan?

13. Troya (Truva) Savaşı, Helena'nın Paris tarafından kaçırılması nedeniyle çıkmış, Akhilleus bu savaşta Paris tarafından öldürülmüştür.

ANDROMAKHE

Canımın bağışlanacağına söz verirsiniz ancak, yoksa asla.

HERMİONE

Sana tek bir söz verebilirim o da ölümün. Kocam gelmeden
olacak hem de. 255

ANDROMAKHE

O gelene kadar asla teslim olmam size!

HERMİONE

Bir kıvılcım yeter aslında.

ANDROMAKHE

Yak bakalım. Tanrıların kör olduğunu sanma ama.

HERMİONE

Etini yırtacak aletler bulabilirim ya da.

ANDROMAKHE

Kirlet bakalım Tanrıça'nın tapınağını. Unutmaz yapılanı. 260

HERMİONE

Seni vahşi yaratık, vazgeçmedin direnmekten!

Ölümün karşısında bile pişkin pişkin gülersin herhalde!

Çıkaracağım kendi ayaklarıyla buradan çabucak seni.

Tuzağımı kurdum ben.

Ne olduğunu birazdan kendin göreceksin zaten. 265

Şimdi otur bakalım güzel güzel.

Kurşun bile tutuyor olsa sökeceğim seni oradan

Tek umudun olan Akhilleus'un oğlu eve varmadan.

(*Hermione çıkar.*)

ANDROMAKHE

Tek umudummuş! Bir tanrı bütün zehirli yılanların zehrine,

Bir çare buldu, ah ne mucize! 270

Ancak ateşten, zehirden daha tehlikeli bir şeye,

Bir kadının kötülüğüne yok hâlâ bir çare.

Haddi hesabı yok ördüğümüz çorabın insanlığın başına!

KORO

Deyiş

Ne felaketlerin başlangıcıydı,

Zeus ile Maia'nın oğlu Hermes¹⁴, 275
 İda'daki vadiye varıp,
 Cennetin güzelliklerini
 Beraberinde getirdiğinde
 Üç kutsal kısrak donandığında¹⁵ aralarından en yücesini
 seçmek için.

Kimse bilmediği kulübesine gelip 280
 Yalnızlığı seven o genç çobanı
 Bir ocağın
 Yanında bulduklarında.

Karşı Deyiş

Tanrı ve tanrıçalar bereketli vadideki pınarların beslediği
 Dağ gölüne ulaştığında yıkadılar parıltılı tenlerini 285
 Saçarak ne ışıklar!
 Sonra gittiler Priamos'un oğluna¹⁶,
 Nispetten doğan övgü dolu sözlerle
 Hepsi çekmeye çalıştı onu kendi tarafına.
 Sonunda Aphrodite kandırdı genç çobanı tatlı sözleriyle, 290
 Ancak bu ölümcül ve şehvete bulanmış bir kandırmacaydı
 Yerle bir edecekti
 Tepedeki Troya'nın tüm kulelerini.

Deyiş

Ah anası o küçük yaratığın
 Kırıyordu kafasını,
 Gidip de
 Yerleşmeden yamacına İda'nın.
 Mucizevi defne ağacı yakardığında, 295

14. Hermes: Çoban Tanrısı. Güzellik yarışmasında üç tanrıçayı (Hera, Aphrodite, Athena) İda Dağına götürmek işi Zeus tarafından ona verilmiştir. Hermes üç tanrıçayı, yarışmada hakemlik yapacak Paris'e götürür. Üç güzelin her biri, kendisini seçmesi için Paris'e vaatlerde bulunur. Paris, kendisine Spartalı Helena'nın aşkını vaat eden Aphrodite'nin en güzel olduğuna karar verir.

15. Üç kutsal kısrak: Üç tanrıça, Hera, Aphrodite ve Athena.

16. Priamos'un oğlu: Priamos Troya Kralıdır. Oğlu Paris kastediliyor.

Kassandra¹⁷ gözleri dönmüş halde, acı acı
 “Öldürün memleketimiz Troya’nın başına gelen bu illeti!”
 diye yalvardığında,
 Oraya buraya koşuşturup sözü geçen herkesi
 “Yok edin o bebeği!” diyerek
 İkna etmeye çalıştığında.

300

Karşı Deyiş

Troya kadınları, o zaman
 Kurtulurlardı köleliğin boyunduruğuna girmekten.
 Özgür olurdun sen de,
 Hanımı asil bir evin.
 On yıl bu kahrı çekmezdi Yunanistan,
 Yağız delikanlılar ellerinde mızraklarla
 Gitmezlerdi avare gibi savaşa, Troya surlarına.
 Boş kalmazdı yataklar yarım bir sevgiyle,
 Ana babalar
 Olmazdı çocuklarından.

305

*(Menelaos, Andromakhe’nin küçük çocuğu ile girer.)***MENELAOS**

Kızımdan gizli gizli kaçırdığın
 Buldum o çocuğu, başka eve sakladığın.
 Tanrıça’nın heykeli seni,
 Oğlunu bıraktıkların da onu, korur mu sandın?
 Görüyorsun işte, yetişemedin benim zekâma.
 Şimdi ya kalkıp gidersin buradan
 Ya da senin yerine çocuk ölür, bence adil bir plan.
 Bir düşün bakalım. Karar senin,
 Ya öleceksin kendin ya da bana ve kızıma karşı işlediğin
 iğrenç günahlar için
 Göreceksin öldüğünü çocuğunun, önünde gözlerinin.

310

315

16. Kassandra: Son Troya Kralı Priamos ile Hekabe’nin kâhin kızı. Paris’in gerçek kimliğinin bilinmediği sırada, bu adamın Troya’nın yıkımına yol açacağını söyler. Troya’nın yenilgisinden sonra, Kassandra ganimet paylaşımında, Yunan komutanı Agamemnon’a verilmiştir.

ANDROMAKHE

Ah şöhret! Sen ki
 Taç edersin binlerce işe yaramazı başımıza! 320
 Saygım sonsuzdur ününü dürüstlikle kazanmış her adama.
 Ancak düzenbazlar hak etmez hiçbir şeyi.
 Şans ve hiledir onların marifeti.
 Demek sensin Troya'yı Priamos'un elinden alan
 Hellen generali. Seni alçak! 325
 Sen, sevgili kızın mızıldanıyor diye
 Geldin buralara kadar burnundan soluyarak,
 Bir kadın için, zaten esir düşmüş olan.
 Yeri yoktu Troya'daki savaşta senin gibilerin!
 Bir insan ne kadar yüce görünüyorsa o kadar boştur içi; 330
 Yoktur aslında hiç kimseden farkı.
 Zenginse o başka tabii. Çünkü güçtür para!
 Eh Menelaos, şimdi gelelim durumumuza.
 Diyelim ki burada öldürüldüm, kızının elinden.
 Başına bela olur döktüğün kanın laneti. 335
 Günah sadece onun boynuna değil, senin de.
 Böyle düşünecek herkes. Senin de parmağın var bu işte.
 Bir şekilde hayatta kaldım diyelim ya da...
 Küçücük çocuğumu mu öldüreceksin?
 Sanır mısın ki o çocuğun babası öylece beklesin? 340
 Troya'da korkak demezlerdi onun için.
 Artık layık olacak hem Peleus'a hem de babası Akhilleus'a,
 Doğru olanı yapacak, sen de göreceksin,
 Kovalayacak pılı pırtısını eline verip kızının.
 Ona bir daha koca nasıl bulursun o zaman? 345
 Kızının o kabadayıya katlanamadığını mı söyleyeceksin?
 Dedikodusu çıkacak. Ondan sonra kızını kim alacak?
 Kız kurusu olana kadar bakacak mısın ona kendin?
 Evde kalırsa ne çok üzülsün, yazık!
 Kocasını aldatırsa daha iyi değil mi öyle kahr çekeceğine? 350
 Önemsiz şeyler üzerine anlamı yok kavgaya atmanın.

Biz kadınlar kötülüğe yatkınız diye
 Ne yararı var bir erkeğe yatağı zindan etmenin?
 Kızını gerçekten iksirlerle kocasından ayırdıysam,
 Dediği gibi kısır ettiysem onu, 355
 Bu sunaktan kalkıp
 Hazırım yargılanmaya, herkesin gözü önünde,
 Kızının kısırlığından eğer gerçekten ben sorumluyum,
 Onlar da sizin gibi suçlu bulurlar beni.
 Söyledim artık ben istediğimi. 360
 Ancak korkuyorum düşüncesizliğinden.
 Çünkü bir kadın yüzünden çıkardığın savaş
 Troya'nın düşüşüne oldu neden.

KORO

Bir kadın olarak bir erkeğe laf söyledin yeterince.
 Sınırı aştı artık dürüstlüğü. 365

MENELAOS

Bunlar küçük sorunlardır, haklısın
 Dediğin gibi, uygun değil bu bana da Yunanistan'a da.
 Ancak sakın unutma, bir erkeğin karısı
 Daha değerlidir onun için Troya'yı almaktan.
 Az buz şey değil aldatılmak, 370
 Ben de bu yüzden yardım ediyorum işte kızıma.
 Kadınlar üzülseler de hep gereksiz yere,
 Kocanın sevgisini kaybetmek benzer ölüme.
 Benim kölelerime emir vermek hakkıdır damadımın¹⁸,
 Benim de onun köleleri üzerinde vardır hakkım. 375
 Gerçek dostlar sakınmazlar birbirlerinden hiçbir şeyi,
 Diğerinindir birinin malı mülkü.
 Ben gidenin gelmesini bekleyip kendimi gözetmesem
 Aptallık etmiş olurum.
 Haydi kalk artık, uzaklaş Tanrıça'nın sunağından. 380
 Sen ölmeye karar verirsen yaşayacak senin oğlun.
 Kendini kurtarmaya çalışırsan o ölücek senin yerine.

18. Damat: Neoptolemos (diğer adı:Pyrrhos) kastediliyor.

Sadece iki seçeneğin var, yap artık seçimini.

ANDROMAKHE

Kaderin cilvesine bak karşımda birbirinden kötü iki seçenek
Kazansam kaybedeceğim, 385

Kaybetsem yok olacağım tamamen!

Sen ki durursun karşıki dağları yaratmış gibi,

Aklına kulak ver azıcık. Niçin öldüreceksin beni? Kim için?

Hangi şehre hainlik etmişim? Senin hangi çocuğunu
öldürmüşüm?

Yakmış mıyım birinin evini? Zorbanın tekinin yatağına
soktular beni. 390

Sen ise onu değil de beni öldürmeye çalışmaktasın.

Kimin suçu bütün bunlar? Birbirine karıştırmışsın her şeyi!

Kötülük yapanı değil, kurbanını cezalandırmaktasın.

Ah bu acılar! Ah benim bahtsız ülkem,

Neler çekiyorum? Dertlerime dert katmak için mi 395

Doğurdum bu çocuğu ben?

Hektor'un tekerlekler altında ezilişini,

Güzel İlion'un yangınlar içinde yok oluşunu gören ben! 400

Saçından sürüklenerek Yunan donanmasına götürülen ben!

Phthia'ya geldiğimden beri, o canıyla

Yaşadım sahte bir evlilik hayatı.

Bu mu benim mutluluğum? İçlerinden hangisini seçeyim?

Dünün kederini mi yoksa bugünün mü? 405

Kaldı bir oğlum, hayatımdaki tek umut ışığı,

Canını alacak sizin gibi caniler şimdi.

Değer onun ölümüne benim hayatım.

Yaşarsa olur oğlumun bir geleceği,

İzin verirsem ölmesine, boynumadır günahı. 410

O yüzden terk ediyorum tapınağı şimdi. Teslimim sana,

İstedığın gibi bağla, yarala, as, öldür beni.

Ah oğlum, ölümüne gidiyor senin için seni doğuran anan.

Yaşarsan eğer, düşün ananı, düşün çektiği acıları!

Sarıl babana,öp onu, 415

Anlat ağlaya ağlaya benim bu acı sonumu.
 Çocuğunu ölesiye sever her ana baba,
 Çocuksuz olanlar alay eder belki,
 Çünkü dertsizdir başları.
 Ancak yalnızlıktır kaderleri!

420

KORO

Konuştukça acıyorum bu kadına.
 Felaketler herkesi üzer, bir yabancının başına gelmiş olsa da
 Menelaos, onu öldürmektense,
 Bir yol bulmalısın kızınla ikisi arasında.

MENELAOS

Yakalayın onu hemen! Tutun sıkı sıkı. 425
 Söyleyeceklerimi pek beğenmeyecek şimdi.
 Sen sunaktan uzaklaş da avucumun içine
 Zorla yürü diye ölümüne
 Oğlunun hayatını kullandım ya hani?
 Sen öleceksin, biliyorsun onu. 430

Çocuk içinse bekleyeceğiz kızımın karar vermesini.
 Bakalım ölmesini mi isteyecek yaşamasını mı?
 Şimdi gir bakalım eve. Senin gibi bir köleye
 Göstereceğim ne demekmiş saygısızlık etmek efendilerine.

ANDROMAKHE

Tuzağa düştüm! Aldatıldım, kalleşlik bu, kalleşlik! 435

MENELAOS

Kime istersen söyle, umurumda mı sanki? Etmem inkâr bile

ANDROMAKHE

Onurlu mudur böyle davranmak Spartalılara göre?

MENELAOS

Aynı değil mi Troyalılar da? Alır intikamını acı çeken.

ANDROMAKHE

Yok mu seni yargılayacak Tanrı?

MENELAOS

Onların karşısına çıkacağım zaman da gelecek ama önce
 alacağım senin canını. 440

ANDROMAKHE

Kucağımdan koparıp aldığın bu küçücük çocuğun da mı?

MENELAOS

Ona ben karar veremem. Kızıma bağlı.

ANDROMAKHE

O zaman şimdiden yakayım sana ağıtımı, zavallı yavrum.

MENELAOS

Pek parlak gözükmüyor geleceği.

ANDROMAKHE

Siz Spartalıları iğrenç bulmayan kim var? 445

Düzenbaz, entrikacı, yalancısınsız,

Elinize su döken bulunmaz kötülükte,

Yılana benzersiniz, zihinleriniz çürümüş, sapkın,

Ne kadar haksız Yunanistan'daki zenginliğiniz!

Ne kötülük varsa sizden gelir, öldürmeyi iş edinmişsiniz, 450

Avuçlarınız kaşınır durmadan, hastalıklı gibi,

Dilinizdekiyle kalbinizdeki asla tutmaz birbirini.

Lanet olsun size Spartalılar! Ölüm bana fazla değil

Sizin sandığınız kadar. Ben öldüm bundan önce

Yıkıldığında Phrygia'daki bahtsız şehrim, 455

Sizi defalarca yenip gemilerinizi geri süren

Şerefli kocam öldüğünde.

Şimdi de karşıma geçmiş kahramanca,

Ölümlle tehdit ediyorsun benim gibi bir kadını.

Vur haydi! Ancak ondan önce

Sen ve kızın hissedeceksiniz sivri dilimin acısını. 460

Sparta'da çok yüce biri oldum mu sandın?

Ben de öyleydim bir zamanlar Troya'da.

Hiç böbürlenme öldürürsen beni. Bil ki sana gelmekte sıra.

(*Andromakhe, oğlu ve Menelaos sahneden çıkarlar.*)

KORO

Deyiş

Onaylamam birden fazla kadına göz diken hiçbir adamı, 465

Karısından başka kadınlardan yaptığı çocukları da;

Evi karmakarışık eder bunlar, kırar kalpleri.
 Ben derim ki bir erkek sevmeli, saymalı sadece bir kadını,
 Kocamalılar
 Tek bir yastıkta.

470

Karşı Deyiş

İki prens olmaması gerekir bir şehirde de,
 İkiden yeğdir tek bir tiran,
 Dert olur dert üstüne, birbirine düşer vatandaşlar.
 İki kişi bir şarkı söylemeye çalıştığında da
 Mousalar¹⁹ körükler
 Öfkenin ateşini.

475

Deyiş

Gemileri sürüklerken denizde bir fırtına,
 Dümenin başında kavga eden iki kafa
 Daha kötüdür bir taneden.
 Sıradan ama mutlu bir adam yeğdir birkaç filozoftan.
 İnsanlar adına en doğru kararları vermek için
 Tek bir güç olmalıdır evde de devlette de,
 Budur doğru olan.

480

485

Karşı Deyiş

Üzücü bir örnek karşımızda: Komutan Menelaos'un
 Spartalı kızı, deliye dönmüş öfkeden; ateş püskürüyor
 Diğer kadına, mahvediyor zavallı Troyalıyı onun nefreti.
 Çocuğunu da mahvedecek korkarım ki.
 İşlenecek dine, kanuna karşı, nefretle karşılanan bir cinayet!
 Ne gelir elden! Ey Kraliçe, yaptığının bedelini
 Ağır ödeyeceğin günler yakın!
 Bakın, görüyorum işte
 İkisi birbirine sokulmuş çıkmaktalar evden
 Ölüm cezasının yükü altında.
 Ah dertli ana, ah kadersiz oğul,
 Andromakhe'nin sevgisi için ölüme gidiyorsun,

490

495

19. Mousalar (Musalar): Esin tanrıçaları. Dokuz kız kardeşirler. Musiki-nin evrende her şeyden önce geldiğini savunan tanrısal şarkıcılar..

Oysa sen bir şey yapmadın
Yoktu hiçbir suçun!

500

(*Andromakhe ve oğlu elleri bağlanmış, Menelaos'la
girer.*)

ANDROMAKHE

Deyiş

Ellerim işlemiyor, öyle sıkı bağladılar ki
Bak kanatmış ipler bileklerimi.
Kazılmış mezarım bile.

OĞUL

Anne bak, ben de buradayım,
Seninle ölmek için yanıdayım.

505

ANDROMAKHE

Ne zalim bir kıyımdır bu
Ey Phthialı yöneticiler.

OĞUL

Baba, seviyorsan ikimizi
Yardım et, çabuk gel de kurtar bizi.

ANDROMAKHE

Ananın kucağına yat yavrum,
Ayrılma sakın buradan
Ne hayatta ne ölümde.

510

OĞUL

Anne, şimdi ne olacak bana?
Bizim için ne var kederden başka?

MENELAOS

Haydi öteki tarafa! Düşmanın yuvasından çıkan,
Bir düşman yavrususun işte. İkinizin ölümü için de
Bulundu bir sebep. Sen kadın, benim dememle,
Senin bu oğlun da kızımın sözüyle gidecek ölümde.

515

Aptallıktır elbette

Azılı düşmanlarını öldürüp

520

Temizleyebilecekken evini pisliklerinden
İzin vermek yaşamalarına.

ANDROMAKHE

Karşı Deyiş

Kocacığım, ah kocacığım, sağ olaydın da
Koruyaydın bizi elinde mızrağınla,
Yardıma gelseydin Ey Priamos'un oğlu.

525

OĞUL

Ah ne kötü bir gün! Ne yapsam etsem de
Bu derdi yok edebilsem?

ANDROMAKHE

Yalvar efendine oğlum, diz çök, dua et de
Kurtarsın seni.

OĞUL

Lütfen efendim,
Öldürmeyin beni! İzin verin yaşamama!

530

ANDROMAKHE

Şu yüzüme bak yaşlardan sırılsıklam.
Benzedim güneş görmeyen bir yerde
Mermerler arasından fışkıran bir pınara!

OĞUL

Acı bana! Nasıl kurtulurum ölümden?
Söyle bana lütfen!

535

MENELAOS

Neden bana yalvarıyorsun? Taş gibidir kalbim.
Daha iyi, denize yalvarsan.

Eşime dostuma yardım ederim ama
Senin için kılıcı bile kıpırdatmam ey çocuk!
Troya'yı ve ananı ele geçirmek için harcadığım
Onca yıl düşünülürse!

540

Seni bu dünyaya getiren oydu,
Hesabını da sen görürsün öbür dünyada.

KORO

Bakın işte, Peleus geliyor hızla
Yaşlı uzuvlarının onu taşıyabildiği kadar.

545

(Ona yardım eden hizmetçisiyle birlikte Peleus girer.)

PELEUS

Sen konuş bakalım önce, kafa kesen,
 Neler oluyor burada? Nedir bu?
 Niçin karmaşa içinde bu ev senin kanunsuzluğun yüzünden?
 Dur artık Menelaos. Yeter bu caniyane telaş. 550
 (Haydi delikanlı, daha çabuk götür beni.
 Belli ki değil duracak zaman. Ah zindelik,
 Ne yararın olurdu bana, ya şimdi ya hiç.)
 Öncelikle isterim bu zavallı kadını savunmak.
 Hangi hakla bu adamlar 555
 Ellerinizi bağlayıp sizi itip kaktılar?
 Yazık hem koyuna hem kuzusuna,
 Kesilmek için bekliyorlar biz yokken burada!

ANDROMAKHE

Görüyorsunuz efendimiz, bu adamlar beni ve oğlumu
 Çalışıyorlar ölümümüze götürmeye. Daha ne? 560
 Size haber göndermişim oysa ben, yalvarmıştım,
 Değil bir kere de üstelik tekrar tekrar.
 Bu adamın kızının evde sorun çıkarttığını
 Siz bile duymuşsunuzdur. Cani kadın!
 Şimdi de beni, sizin saygın oğlunuzun anası, 565
 Sevdiceğiniz Thetis'in sunağından çıkarıp zorla
 Mahkûm ettiler, hak hukuk demeden,
 Burada olmayan efendimi hiç beklemeden.
 Biliyorlardı yalnız olduğumuzu
 Zavallı, masum oğlumla planladılar bize kıymayı. 570
 Size Tanrı adına yalvarıyorum efendimiz,
 Ayaklarınıza kapanıyor, sizden yardım diliyoruz.
 Bir parmağımı oynatabilsem keşke
 Niyazla dokunabilmek için o aziz yüzünüze,
 Ne olur kurtarın beni. Yoksa öleceğim, 575
 Sadece acımdan değil, kaybettüğimden size olan güvenimi.

PELEUS

Çözün bu bağları hemen yoksa yakacağım birinin canını!

Yazık, kadıncağızın kasılmış elleri.

MENELAOS

Bu konuda karar vermeye hakkım var benim de senin kadar
İş bu kadına gelince seni de aşar, izin vermem gitmesine 580

PELEUS

Ne hakkın varmış bakayım? Sparta sana yetmedi de
Şimdi gelmiş benim toprağımda mı efeleniyorsun?

MENELAOS

Bendim onu yakalayan, Troya'dan getiren.

PELEUS

Bütün hakları torunuma geçti ondan sonra.

MENELAOS

Onun olanlar benim sayılmaz mı? Benimkiler de onun
olduğu gibi? 585

PELEUS

Koruyup kollamak için öyle elbet, yok etmek için değil.

MENELAOS

Ne dersen de alamazsın bu kadını elimden.

PELEUS

Şu asayla kafanı yarayım, o mu istediğin?

MENELAOS

Bir dokun bakalım, bak neler oluyor! Yaklaş da gör gününü!

PELEUS

Sen kendine bir de erkek mi diyorsun, kanı bozuk yaratık? 590
Nereden buluyorsun o cüreti acaba?

Sen ki kaptırdın kendi karını bir Phryg'e²⁰,
Evinle ilgilenmediğin, bırakıp gittiğin için.

Karın da öyle ahım şahım mı sanki

Dünyanın en kötü kadınlarından biri işte.

595

Hiçbir Spartalı kadın yaşayamaz iffetlice istese bile.

Sokaklarda dolaşır açık saçık elbiselerle,

Gezer ortalıkta her yerini göstererek.

O kıyafetler içinde erkeklerle güreşir bir de

20. Phryg: Frikyalı. Paris kastediliyor.

Bayağılık denir buna ancak. 600
 Neden namuslu kadınlarıyla ünlü olmadığı belli Sparta'nın
 Helena'ya sor, o iyi bilir. Burun kıvrıp ailesine
 Zevk peşinde koşmaya gitti evinden başka yerlere
 Sonunda da kaçtı güçlü bir delikanlıyla kendi ülkesinden
 Böyle bir şıfıntı için mi Yunan şehirlerini ayağa kaldırıp 605
 Götürdün binlerce adamı Troya'ya?
 Oynatmamalıydın parmağını bile. Ortaya çıktığında rezilliği
 Yerinde oturup tükürseydin gittiği tarafa bir kere,
 Bıraksaydın kalsaydı orada, para ödeseydin geri dönmesin
diye hatta!
 Yapamazsın bunu tabii. Aklından bile geçmez böyle şeyler.
 Onun yerine harcadın binlerce canı,
 Evlerinde çocuksuz bıraktın zavallı yaşlı kadınları,
 Ağlattın kır saçlı babaları oğullarının arkasından.
 Beni de yaktın. Seni pis katil!
 Senin elinden oldu Akhilleus'un ölümü! 615
 Sen ki döndün Troya'dan tek bir yara almadan,
 Bütün o şaşalı kıyafetlerin ve süslü zırhın
 Tertemizdi, gittiğin günkü gibi!
 Torunumu uyardım gelin seçerken,
 Senin soyundan gelen biriyle evlenmesin ve 620
 Namussuz bir kadının eniğiyle yatağını paylaşmasın, diye.
 Analarının hastalıklarını taşırlar böyle kızlar.
 (Talipler, dikkatli olun, iyi bir ananın kızını bulun!)
 Senin kendi abine yaptıklarına ne demeli peki?
 İkna ettin o yarım akıllıyı, kendi kızına kıydı²¹ senin için! 625
 Karını kaybedeceksin diye koptu ödün!
 Troya'yı aldığında da bitmedi edepsizliklerin,
 Karını buldun ama onu koynuna aldın, öldürmedin.
 Göğüslerine diktin gözünü,

21. Kendi kızına kıydı: Agamemnon, Troya Savaşına giderken, ordusuna uygun bir rüzgâr bulabilmek için kâhine başvurunce, kâhin, kızı Iphigenie'yi kurban etmesini söyler. *Iphigenie Aulis'te* adlı eserden.

Öpücüklerle boğdun onu, kılıcını bırakıp,
 630 Şımarttın o kahpeyi, seni alçak, pis herif!
 Şimdi de yokluğunda torunumun evine gelmiş,
 Evini talan ediyor, bir de zavallı bir ana oğlu
 Çalışyorsun canice öldürmeye.
 O çocuk gayri meşru olsa da
 635 Bir gün pişman edecek seni de kızını da.
 Verimlilerden daha çok ürün verir çorak toprak, unutma.
 Birçok gayri meşru çocuk, yerini almıştır kendilerinden
 üstünlerin.

Artık al kızını da defol git buradan.
 İstemem senin gibi zengin ama işe yaramaz bir kayınpeder 640
 Fakir olsun ama dürüst olsun daha iyi.

KORO

Sadece diliyle, küçük şeylerden
 Büyük kavgalar çıkarabilir insan. Bilirler
 Akıllı insanlar dostlarıyla hır çıkarmamaları gerektiğini

MENELAOS

Bunları duyduktan sonra neden yaşlılara bilge denir, 645
 Bilemedim Yunanlılar neden üstün tutar onları.
 Sen ki ünlü Peleus, doğmuşsun soylu olarak,
 Akriba oldun bizimle evlilik aracılığıyla,
 Şimdi bize küfrediyorsun ağzından köpükler saça saça,
 yabancı bir kadın uğruna.
 Üstelik onu Nil'in de Phasis'in²² de ötesine sürdürmen, 650
 Bunu yapmam için bana yalvanyor olman gerekirken.
 Asyalı bu kadın, düşüp öldüğü yerden geliyor
 Hellaslı birçok cesur adamın.
 O, neden oldu senin oğlunun ve diğerlerinin ölümüne.
 Akhilleus'u öldüren Paris, Hektor'un kardeşi idi, 655
 Bu kadın da onun karısı. Buna rağmen

22. Phasis: Antikçağ'da bugünkü Gürcüstan'ın bulunduğu bölgede Kafkas kökenlilerin kurduğu Kolkhis Krallığında bir nehir. Bu bölge ve Nil nehri, o dönem için dünyanın yaşam sınırı olarak kabul ediliyordu.

Çekinmiyorsun onunla aynı eşikten geçmekten,
 Aynı sofraya oturup yemek yemekten.
 Zehirli soyunu devam ettirmesine izin veriyorsun hatta.
 Kendime de sana da iyilik etmiş olacağım onu öldürerek 660
 Ancak sen onu almaya çalışıyorsun elimden.
 Konuşalım bunu gel de,
 Diyelim ki benim kızım kısır, bu kadın ise doğurgan,
 Bu kutsal Phthia'ya krallar
 Onun ecnebi soyundan gelen çocuklar mı olacak? 665
 Onlar mı yönetecek Yunan halkını?
 Sen çok akıllısın da,
 Adalet yerini bulsun isteyen ben aptal mıyım?
 Senin kendi kızın biriyle evlenip bunları yaşasa,
 Susup oturur muydun ki kendin? Hiç sanmam. 670
 Bir de gelmiş akrabalarına çatıyorsun yabancı bir kadın için
 Kadın olsun erkek olsun aynı hisseder herkes aldatılınca.
 Üzülür kadın. Erkek de öyle,
 Evindeki kadının başkalarıyla olduğunu gördüğünde.
 Bu durumu sağlam bir elle düzeltebilir bir erkek ama 675
 Kadın muhtaçtır dostlarının ve ana babasının yardımına.
 O zaman neresi kötü yardım etmemin kızıma?
 Bunamışsın artık sen! Komutanlığımın sözünü ettin,
 Bana zarardan çok yarar getirdin.
 Çok çekti zavallı Helena, kendi iradesi değil 680
 Tanrılardı onu seçen, gururlandırmak için ülkesini.
 Yunanistan o zamana kadar bilmezdi neymiş savaş,
 Sonrasında yiğitliğe erişti.
 Tecrübeler, yolculuk; bunların hepsi birer öğretmen oldu
 herkese.
 Kendimi tuttuysam gördüğümde karımı 685
 Bağışladıysam canını, iyi yapmışım.
 Sen de kendi kardeşini öldürdün, hep üzölmüşümdür buna
 İşte konuştum ben, makulce, akli başında ve öfkelenmeden
 Bil ki ancak nefesini harcarsın konuşmaya devam edersen.

Altındır sükût, sana tavsiye benden.

690

KORO

Birbirinizi suçlamayı bırakın artık.

Yanlış yapıyorsunuz ikiniz de. Durun fazla ileri gitmeden.

PELEUS

Ne yazık, alt üst oldu bütün gelenekler.

Savaştan sonra bir anıt diktiğinde halk,

Asıl canını verenler alabiliyor mu hak ettikleri övgüyü? 695

Yok! Kendine çalıyor hepsini komutanın teki!

Binlercesiyle birlikte, elinde tek bir mızrakla,

Bir adamın işini yapmış olsa da alıyor dünyanın methini.

Kendini beğenmiş krallar,

Sanıyorlar ki diğerlerinden üstünler. Oysaki birer hiçler!700

Vatandaş bilir her şeyi daha iyi.

Hem aklı vardır hem cesareti.

Sen ve kardeşin yüksek makamlarınızın tadını çıkara çıkara,

Aylakça oturdunuz Troya'da,

Başkalarının acılarıyla yükseldiniz herkesin gözünde 705

Göstereceğim ama ben gününü sana, o Paris,

O İdalı Paris bile, su dökemez benim kadar azılı düşmanın
eline,

Lanetleyeceğim sizi, sen ve kızın çekip gitmezseniz hemen!

Torunum gerçekten benim soyumdansa,

O kızını saçından çeke çeke atacaktır bu evden. 710

Seni kısır yaratık, kendi çocuğun olmadan,

İzin vermeyeceksin ha, diğerlerinin doğurmasına!

Sırf onun olmuyor diye,

Hepimize yasaklayacak aile kurmayı herhalde.

Çekilin köle kadının etrafından, 715

Bakalım alıkoyabilecek mi hiç kimse beni ipleri çözmekten?

Dik dur, haydi. Her yerim titriyor ama

Çözeceğim bu sıkı düğümü.

Seni rezil, haline bak kadıncağızın ellerinin!

Ne bağlıyorum sandın? Öküz mü? Aslan mı?

720

Seni deşer diye mi korktun bir yerinden bıçak çıkarır da!
Gel buraya küçük çocuk, eriş kollarımın altından
Yardım et iplerini çözmeye ananın.

Phthia'da yetiştirip başına bela edeceğim seni
Bu Spartalıların.

Derler ki çok iyidir silahları ve savaşçılıkları 725
Oysa alçak insanlardır diğer her yönden!

KORO

Dizginlenemez yaşlılar çoğu zaman,
Parlayıverirler ne olduğunu anlamadan.

MENELAOS

Belli ki seviyorsun hakaret etmeyi sen.
Zorluk çıkarmayacağım Phthia'da iken. 730

Bana yakışmaz öyle bir kabalık.

Ancak şimdi aklıma geldi, zamanım kısıtlı,

Acele geri dönmeliyim. Küçük bir şehir,

Sparta yakınlarında, dostumuzdu eskiden,

Şimdi düşmancaca davranmakta. 735

Çözemeyeceği bir şey değil küçük bir seferin.

Tekrar geleceğim onu halledip hızla.

Damadımla erkek erkeğe,

Dostça sohbet edeceğiz.

Bu kadını kontrol eder düzgün davranırsa bundansonra 740

Olmaz bizden yana derdi.

Ancak aradığı dertse, bulur onu da.

Ne ekerse onu biçecek, dediğim.

Zerre umurumda değil senin söylediklerin.

Çok ses çıkarıyorsun ama bomboş bu sözlerin. 745

Tek yaptığın konuşmak anca.

(Menelaos çıkar.)

PELEUS

Koş bakalım, kolumun altında titreyen küçük adam,

Sen de zavallı kadın. İkiniz de geçtiniz kötü bir fırtınadan

Ancak karşınıza çıktı güvenli bir liman.

ANDROMAKHE

Ey efendimiz, tanrı gülsün size ve sevdiklerinize, 750
 Kurtardınız bebeğimi ve beni başımızdaki beladan.
 Ancak dikkatli olun, ıssız bir yolda
 Önümüzü kesip kaçırmaları beni,
 Siz pek genç sayılmazsınız artık, ben bir biçare,
 Oğlumsa daha küçücük. Kurtulduk şimdilik ellerinden 755
 Ama yakalanacağız tekrar olmazsak tetikte.

PELEUS

Uğraşmayalım artık kadınsı korkularla.
 Gidin. Kimmiş size el süreceksin olan?
 Sürerse de alır cezasını, meraklanma. Tanrıların rızasıyla,
 Elimin altında sayısız adam ve atla, Phthia kralıyım ben. 760
 Hâlâ çeviğimdir, yaşlanmadım senin düşündüğün kadar.
 Adamı korkutup kaçırdım bir ters bakışımla,
 Yaşım geçkin olsa da.
 Cesursa bir yaşlı adam, gelir gençlerin üstesinden kolayca.
 Ne yarar gösterişli kaslar bir korkağa? 765

(*Andromakhe, oğlu ve Peleus çıkarlar.*)

KORO

Deyiş

Hiç doğmamak daha iyidir, zengin bir aileye doğmadıysan
 Varsa parası çok olduğu kadar ünlü bir baban
 Ne gelirse gelsin başına, 770
 Bulunur bir çıkar yol mutlaka.
 Övülürler soylu doğanlar, saygı görürler her yerde
 İyi insanların bıraktığı mirasın,
 Zaman düşüremez değerini asla. 775
 Sönmez şanlarının ateşi bir daha.

Karşı Deyiş

Oynamaktansa adaletin kefeleriyle,
 Kazanmamalı utanç verici bir zaferi. 780
 Ölümlüleri sevindirmiştir bugünün zaferi ancak
 Geldiğinde yarın

Üzer, rahatsız eder olur bir yüz karası hatta.
 Hep bunu bildim ben, çalışırım böyle yaşamaya, 785
 Adaleti saptıracak hiçbir şey yaşanmasın
 Ne ailede ne devlet koltuğunda.

EPODE

Ey ak saçlı Peleus,
 Ben senin Lapith'lerin²³ düğününde, 790
 İyi bilirim o güçlü Kentaurılar ile nasıl savaştığını.
 Ama ne kavgaydı! Sonra o güzel Argo gemisiyle,
 Geçtin pek azının kurtulduğu o amansız çarpışan kayaların
 Ötesinde yatan boğazı²⁴,
 Kimin hayat hikâyesi aşabilir seninkini? 795
 Sonra yol aldın Herakles²⁵ ile Troya'ya,
 Kıyım getirdi Zeus'un oğlu oralara.
 Herakles ile paylaştın zaferin şanını, 800
 Döndün Yunan sularına.

(Hermiones'e bakan Hemşire girer.)

HEMŞİRE

Ah kardeşlerim ne kötü bir gün geçirdik!
 Yaşadık keder üstüne keder.
 Zavallı Hermione'yi, içeride oturan kraliçemizi
 Yüzüstü bıraktı gitti babası. 805
 Hermione şimdi anladı Andromakhe ile oğlunu
 Öldürmeye kalkışmasının ne kötü bir şey olduğunu.
 Kendini öldürmek istiyor kocasının korkusundan
 Yaptığı şeyler yüzünden onu evden atacak
 (Düşünün rezilliği!) Ya da öldürecek diye
 Hakkı olmayan başları almaya kalkıştığından. 810
 Nöbetçisi onu zorla zapt etti boynuna geçirmesin diye ipi

23. Lapithler: Bir Teselya halkı. Kentaurosar'a karşı yürüttükleri müca-
 lede birçok efsanede yer alır.

24. Karadeniz'in girişi kastediliyor.

25. Zeus'un oğlu Herakles, Troya'yı yıkmıştı.

Tam zamanında yetişip
 Zorla aldı elinden kılıcı.
 Şimdi fark etti çok kötü davrandığını.
 Çok pişman, çok.. Yoruldum ben de artık, 815
 Kendini asmasın diye onu ikna etmeye çalışmaktan, dostlar
 Hepiniz gelseniz de saraya
 Konuşsanız ya onunla, kıymasın canına!
 Yabancıların daha çok sözü geçer tanıdıklardan.

KORO

Evdeki hizmetçilerin telaşı 820
 Doğruluyor anlattıklarını.
 Belli, yaptıklarından pişman olmuş zavallı.
 Bak, öldürmeye çalışmak için kendini
 Kurtulup hizmetçilerin elinden, kaçtı evinden.

(*Hermione girer.*)

HERMİONE

Deyiş

Yolacağım saçlarımı köklerinden,
 Kazıyacağım tırnaklarımla derimi! 825

HEMŞİRE

Ne istiyorsun, kızım? Güzelliğini yok etmek mi?

HERMİONE

Karşı Deyiş

Git başımdan dantelli duvak!
 Rüzgâr alsın götürsün seni! 830

HEMŞİRE

Ört bağrını yavrucuğum, tuttur giysilerini.

HERMİONE

Deyiş

Ne fark eder
 Çıplak olsam sanki?
 Her şey açığa çıktı, herkes biliyor artık
 Kocamın arkasından çevirdiklerimi. 835

HEMŞİRE

O kadını öldürmeye çalıştığın için mi bu feryat figân?

HERMİONE

Karşı Deyiş

O zaman cüret ettiğime
 Oturup ağlıyorum şimdi.
 Herkesin gözünde
 Rezilin biri!

HEMŞİRE

Haklısın, haddini aştın ama kocan affedecektir seni. 840

HERMİONE

Niye aldınız
 Kılıcı elimden?
 Geri verin, lütfen. Tek umudum bir kerede
 Saplamak doğru yere. Neden sakladınız bütün ipleri?

HEMŞİRE

İzin mi verseydim kendini öldürmene bu haldeyken? 845

HERMİONE

Ah ne kadersizmişim!
 Hiç yok mu yanan bir ateş?
 Yok mu tırmanabileceğim bir kaya,
 Atsam tepesinden kendimi denize? Var mı bir orman?
 Tanrıların ölümü almalarını bekleyeyim yatıp da. 850

HEMŞİRE

Niye yapıyorsun böyle?
 Öleceğiz bir gün hepimiz elbette.

HERMİONE

Ah baba, burada kimsesiz bırakıp gittin beni
 Bir başıma kaldım kıyıda, yok görünürde bir gemi. 855
 Çok üzgünüm, çok, o gelin odasına
 Atmam adımımı bir daha!
 Kime yalvarsam? Hangi tapınağa gitsem?
 Bir kölenin ayaklarına mı kapansam, bir köle gibi? 860

Keşke bir kuşun kanadında
 Uçup gidebilsem Phthia'nın kıyılarından

Ya da o çamdan geminin²⁶ içinde olsam
İlk kez kürek çeken

Okyanusun sonuna.

865

HEMŞİRE

Güzel kızım, kınadım ben de aşırılıklarını,
Haksız davrandığında o Troyalıya karşı,
Şimdi de uygun görmüyorum bu saçma telaşı.
Bir yabancı kadının şikâyeti yüzünden
Bozmayacaktır kocan evliliğinizi hemen.
O, Troya'dan almadı ki seni ganimet diye,
İyi bir baban var, çeyizin desen bir yığın,
Birçoğunu aşar saygınlıkta bu şehrin.

870

Korkma, terk etmedi baban seni,
Bu evden kovalanmana da vermeyecektir izin.
Haydi, gir içeri, rezalet çıkarma önünde evin,
Böyle görürse insanlar seni
Yara alacak tek şey olacak senin kendi şerefın.

875

(*Eve girer*)

KORO

Bakın, bakın! Geliyor bir yabancı,
Hızla bu tarafa doğru!

880

(*Orestes girer.*)

ORESTES

Ey hanımlar, yabancılar; Akhilleus'un oğlunun evi,
Sarayı değil mi burası?

KORO

Öyledir. Peki ya sizin adınız?

ORESTES

Agamemnon ile Klytaimnestra'nın oğluyum ben,
Orestes'tir adım. Yola çıktım Dodona'daki kâhine
Gitmek için. Phthia'dan geçerken
Kuzenimi bir göreyim istedim, Spartalı Hermione'yi

885

26. Argo gemisi kastediliyor.

İyi midir, sağlığı yerinde midir, refah içinde midir?
Bizden uzakta olsa da
Aklımız hep onda.

890

HERMİONE

Nasıl fırtınaya yakalanmış bir denizci ararsa liman,
Kapandım ben de ayaklarına,
Ey Agamemnon'un oğlu!
Hiç iyi değil halim, acı bana.
Çelenkler gibi sarıldım bak dizlerine.

895

ORESTES

Nedir bu?
Neler oluyor? Gördüğüm hayal mi, yoksa
Menelaos'un kızı mısın gerçekten, bu sarayın kraliçesi?

HERMİONE

Menelaos'un kızıyım elbet. Helena'nın doğurduğu
Kendi sarayında. Tanımadın mı yoksa?

ORESTES

Ey Kurtarıcı Apollon, deva ol derdimize! 900
Nedir seni üzen? Tanrı mı ölümlü mü, kimin yüzünden?

HERMİONE

Benim de suçum var kocamın da.
Var tannının da parmağı ancak nereden baksan bir karmaşa

ORESTES

Çocuğun yok, o değilse derdin,
Ne olabilir ki evliliğinden başka? 905

HERMİONE

Daha ne olsun? Üzerine bastın.

ORESTES

Yoksa başkasını mı seviyor kocan?

HERMİONE

Hektor'un karısıyla her gece, o ganimetiyle...

ORESTES

Bir adam, iki kadın, hayır gelmez bundan.

HERMİONE

Haklısın, gelmedi zaten. Kendimi korudum ben de. 910

ORESTES

Kadınların yaptığı gibi tuzak mı kurdun rakibine?

HERMİONE

Ölsünler istedim. O da, o piç oğlu da!

ORESTES

Öldürdün mü onları? Yoksa durdurdular mı seni?

HERMİONE

Peleus geldi, savundu o adileri.

ORESTES

Başka biri girişti mi seninle bu kanlı işe?

915

HERMİONE

Babam buradaydı. Geldi ta Sparta'dan.

ORESTES

Yenildi mi o ihtiyara?

HERMİONE

Saygı gösterdi yaşına. Bırakıp gitti beni de bir başıma.

ORESTES

Anladım. Korkuyorsun demek kocanın gazabından.

HERMİONE

Korkarım elbet. İstese öldürür beni.

920

Ne diyeyim daha? Yalvarırım sana, Ulu Zeus adına,

Al götür beni bu topraklardan uzaklara,

En azından babamın yanına.

Üstüme üstüme geliyor duvarlar bile burada.

Nefret ediyor benden tüm Phthia halkı.

925

Ben buradayken dönerse Apollon kâhininden kocam

Öldürecek beni, utanç verici suçlarımdan.

Metresinin kölesi olacağım kraliçe olduğum bu sarayda.

Nasıl düştüğümü merak edebilirsin bu kadar.

Mahvetti beni ağızlarından zehir damlayan kadınlar.

930

Konuşa konuşa kafamı bulandırdılar. Dediler ki bana:

"Yani sen sefil bir esirin, evindeki bir kölenin

Kocanı paylaşmasına verdin mi izin?

Benim evimde olaydı da karışaydı evliliğime,

Yapacağı son şey olurdu, Hera şahidim!” 935
 Ben de dinledim şarkılarını bu Seirenlerin²⁷,
 O sinsi, alçak, geveze bilmişlerin,
 Budala gibi kandım abartılı sözlerine. Ah neden,
 Neden gözetledim kocamı, her şey elimin altındayken?
 Altınım vardı istemediğim kadar, hanımıydım evimin. 940
 Meşru olurdu doğuracağım çocuklar,
 Kölesi olurdu o kadının kiler benim evlatlarımın.
 Ne kadar desem de yetmez, aklı başında hiçbir koca
 Yeni evlendiği karısının asla ama asla
 Görüşmesine izin vermemelidir diğer kadınlarla. 945
 Ne işe yararlar kötülük öğretmekten başka?
 Biri ister ki baştan çıksın kendi yararına,
 Diğeri düşmüştür zaten, yancı arar yanına,
 Çoğu da sever ortalığı karıştırmayı,
 Bu yüzden birer pislik çukuru olur evler. 950
 Kilitleyin kapılarınızı, çekin sürgülerinizi.
 Yabancı kadınların ziyaretleri de sohbetleri de
 Mutsuzluk dışında asla iyilik getirmezler size.

KORO

Kolay uzatıyorsun kendi cinsine dilini.
 Affetmek gerek şu halini. Ancak,
 Kadınlar diğer kadınların kusurlarını örtmeli. 955

ORESTES

Kim demişse bir kavgada dinlemeli iki tarafı da,
 Çok doğru söylemiş.
 Bu evdeki hengâmeden vardı haberim,
 Seninle Hektor'un dulu arasındaki çekişmeden, 960
 Bekledim, görmek istedim,
 Bakalım burada kalmayı mı tercih edeceksin,

27. Seirenler (Sirenler): Kadın gövdeli, kuş kanatlı, güzel sesli deniz kızları. Odysseus destanında adları geçer. Bir adada otururlar ve yakından geçen denizcileri müzikleriyle kendilerine çekip gemilerin parçalanmasına neden olurlar ve sonra denizcileri yerlermiş.

Yoksa korkup kaçacak mısın, onu öldürmeye çalıştığın için
 Geldim yanına, çağırmamış olsan da kendin,
 Konuşabileyim istedim seninle böyle, 965
 Sonra da alıp götürerim dedim, sağ salım.
 Benim hakkımdın sen, ama
 Şimdi bu adamın yanındasın, babanın fenalığı yüzünden!
 Troya'ya gitmeden bana söz vermişti,
 Sonra, ona yardım etsin diye şimdiki kocana sattı seni. 970
 Yalvardım Akhilleus'un oğluna döndüğünde eve
 (Hoş gördüm babanın yaptığını)
 Bozsun diye bu nikâhı,
 Anlattım başımdaki dertleri, bahtsızlığımı,
 Benim gibi suç işleyip sürülmüş bir adamın, 975
 Ailesinden olmayan biriyle evlenemeyeceğini.
 O ki dalga geçti ölümüyle anamın,
 Güldü o kana bulanmış şeytanlara.
 Aşağılandım ailemin başına gelenler yüzünden,
 Çektim acısını, katlandım hepsine, 980
 Döndüm sensiz, istemeye istemeye.
 Ama şimdi madem döndü şansın,
 Madem çıkmazdasın, yok yardımcın,
 Götüreceğim seni yanına babanın.
 Ayrılmaz et tırnaktan, derde girdiğinde başı 985
 İnsan yardım istemeli akrabalarından.

HERMİONE

Ben veremem evliliğimle ilgili kararı.
 Kaderim babama bağlı.
 Ne olur çabucak götür beni buralardan.
 Erkenden gelip öldürebilir beni kocam, 990
 Yaşlı Peleus bir duyarsa kaçtığımı,
 Takar peşimize atlıları.

ORESTES

Merak etme, bize dokunamaz o yaşlı adam.
 Korkma beni aşağılayan Akhilleus'un oğlundan da.

Bir ölüm tuzağı kuruldu onun için,
 Kaçışı yok sonuna giden yoldan,
 Hepsini düşündüm ben. Çok bile dedim.
 Tüm dünya görecekt tuzağıma düştüğünde zaten.
 Bana ana katili dedin ha? Gösteririm sana ben,
 Evine almayı, benim hakkım olan kadını! 1000
 Delphi'deki dostlarım tutarlarsa sözlerini,
 Pişman olacak Apollon'dan hesap sorduğuna
 Öldürdüğü için babasını²⁸! Özür dilese de artık
 Affetmeyecek onu tanrı, çekecek cezasını.
 Ölecek Apollon'un elinden bizim tanıklığımızla, 1005
 Sefil bir halde. Tadacak nefretimi!
 Ahlaksızların yoktur bekleyecek tanrılardan bir şeyleri
 Zarardan başka. Tanrı söndürür kibri ayağıyla.
 (*Orestes, Hermione ve Hemşire çıkar.*)

KORO

1. Deyiş

Ey, İlion'u göğe ulaşan güçlü duvarlarla çeviren Apollon,
 Ey, denizlerin üzerinden hızla geçen 1010
 Gri atlarıyla Poseidon²⁹,
 Öfkenden yakıp yıktın o şehri, neden?
 Mızrak tutmayı seven Ares'e 1015
 Teslim ettin eserini,
 Mahvoldu! Mahvoldu!
 Mahvedilmeye terk ettin o toprakları, neden?

2. Karşı Deyiş

Kaç savaş arabası toplandı kumlu nehir kıyısına,
 Önlerinde azametli atlarla! Kaç erkek 1020
 Kısıлып kaldı sonuçsuz kavgalarda!
 Troya'nın hükümdarları babalarına kavuştular o zaman,
 Kara toprağa düştüler onlar gibi.

28. Apollon, Paris'in Akhilleus'u öldüren okunu yönlendirmişti.

29. Apollon ve Poseidon, Laomedon Kralı için Troya'nın surlarını inşa etmişlerdi.

Troya'daki hiçbir sunakta ateş yanmaz şimdi,
Haykırmaz "Tanrılara şükürler olsun!" diye, 1025
Görünmez yanan mürün dans eden dumanı.

2. Deyiş

Agamemnon da öldü gitti karısının bıçağıyla;
Ölüm çağırır ölümü, tattı onu karısı da³⁰
Kendi çocuklarının elinden. 1030
Tanrı gösterdi ona lanetli geleceğini bir düşte,
Döndü Argos'tan oğlu eve,
Agamemnon'un kanındandı o, girdi içeri
Öldürdü anasını oracıkta³¹. 1035
Ey Phoibos, nasıl inanılır buna?

2. Karşı Deyiş

Analar ağlayıp durdu Yunan meydanlarında,
Taşlardan yankılandı feryatları oğullarına,
Kadınlar koparıldı tanıdık evlerinden
Gönderildiler bilmedikleri kocalara. 1040
Çekmemiştir kimse böyle bir ıstırap.
Gelmişken Hellas'ın başına bu felaketler,
Afet vurdu Troya'nın bereketli ovalarını 1045
Cehennemden çıkma kan yağmurlarıyla.

(*Peleus, Andromakh'in oğluyla girer.*)

PELEUS

Phthialı kadınlar, söyleyin bana. Dürüst olun.
Duydum ki Menelaos'un kızı terk etmiş evi,
Kaçmış gitmiş kim bilir nereye.
Geldim ben de hemen doğrusu neymiş öğrenmeye. 1050
Evde olanlar göz kulak olmalılar her şeye
Sahibi yokken yerinde.

KORO

Doğru duymuşsun Peleus.

30. Agamemnon, karısı Klytimestra tarafından öldürülmüştür.

31. Babası Agamemnon'u âşığına öldürten annesi Klytimestra'yı, oğlu Orestes öldürmüştür.

Uygun olmaz senden saklamam ne biliyorsam.

Kraliçe yok sarayda. Kaçtı gitti buradan.

1055

PELEUS

Neden peki? Anlat bakalım şunu etraflica.

KORO

Korktu kocasından, süreceğinden onu buralardan.

PELEUS

Onun çocuğunu öldürmeye kalkıştı diye mi?

KORO

Doğru. Köle kadından da korktu hem.

PELEUS

Babasıyla mı gitti yoksa başkası mı götürdü onu?

1060

KORO

Yanındaydı Agamemnon'un oğlu.

PELEUS

Amacı neydi ki? Evlenecek mi o kadınla?

KORO

İstedığı o ama tasarladığı kötü. Öldürmek istiyor torununu

PELEUS

Hainlikle mi yoksa erkek erkeğe dövüşerek mi?

KORO

Apollon'un tapınağında, bir avuç Delphilinin yardımıyla.

PELEUS

Çok tehlikeli bir şey bu, orası kesin.

Hemen biri gitsin Delphi'deki kutsal alana,

Anlatsın bu kumpası oradaki dostlarımıza,

Erişmeden düşmanları Akhilleus'un oğluna.

(Haberci girer.)

HABERCİ

Kötü bir haberim var, efendimiz!

1070

Ne şanssızım, vermek görevi düştü bana,

Hem size hem de efendimin dostlarına.

PELEUS

Deme, bundan korkuyordum ben de!

HABERCİ

Dinleyin beni, yok bir torununuz artık.
Delphi ve Mykeneliden gelenler, çoktular,
Sonu oldu keskin kılıçlar.

1075

KORO

İhtiyar, ne oluyor sana öyle?
Tut kendini, sakın düşme.

PELEUS

Çekildi elim ayağım, gitti gücüm.
Çıkmaz sesim. Titriyor dizlerim.

HABERCİ

Almak istiyorsanız sevdiklerinizin öcünü, yığılmayın yere.
Anlatayım ne olduğunu, kulak verin söyleyeceklerime.

1080

PELEUS

Ey kader, yaşamının son anlarında,
Ne hale getirdin şu yaşlı adamı!
Nasıl öldü tek oğlumun tek oğlu, söyle bana.
Anlat kimsenin duymak istemeyeceklerini.

HABERCİ

Vardığımızda Apollon'un kutsal alanına
Üç günümüzü orada geçirdik, sabahtan akşama
Gördük görülebilecek ne varsa.
Şüphelenmişler bizden meğerse.
Vatandaşlar toplandı birer ikişer, üşüştüler hemen.
Agamemnon'un oğlu dolaştı bütün şehri,
Fısıldadı yalanlarını bulduğu her kulağa.
"Gördün mü şu adamı, Apollon'un hazinelerine,
Zengin sunularına bakıp duran?"

1085

1090

Aklında var bir plan daha önceden tasarladığı,
Soyacak bütün tapınağı baştan aşağı."

1095

Buydu kaynağı dedikodunun etrafta yayılan.
Koşup geldi yöneticiler,
Danışmanlar ve diğer yetkililer,
Nöbet tutmaya başladılar sütunların arasında.

Haberi yoktu hiçbirimizin bunlardan, 1100
 Gittik sunağın başına,
 Alıp Parnassos'un³² otlaklarında yetiştirilmiş koyunları,
 Kefiller ve kâhinler yanımızda.
 Bir sözcü sordu: "Ey genç adam,
 Ne istemektesin tanrıdan? Nedir hedefin?" 1105
 O da cevap verdi: "Özür dilemeye geldim Apollon'dan
 Günahlarımın affı için. Öç almak istemiştım,
 Babamı ölümüne izin veren tanrıdan."
 Anlaşıldı Orestes'in oyunu o zaman,
 Efendimin yalancılığına, hırsızlığına inandırmış herkesi 1110
 Girdik tapınağa, dua etmek için kâhiniyle Apollon'a,
 Önce baktık ateşteki alametlere.
 Defne ağacında beklermiş meğer
 Bir sürü adam silahlarla.
 Klytaimnestra'nın oğlu ayarlamış her şeyi. 1115
 Efendim döndü yüzünü tanrıya,
 Başladı duasına,
 Baştan aşağı silahlanmış, bıçakları keskin o adamlar
 Arkadan saldırdılar, sessizce Akhilleus'un silahsız oğluna.
 Döndü hemen yüzünü onlara, ölümcül değildi yarası. 1120
 Aldı tanrıya sunulmuş bir silahı,
 Giriş sütununda asılı duran.
 Durdu sunağın önünde, gerçek bir savaşçı gibi!
 Haykırdı Delphililere, sordu:
 "Neden saldırırsınız bu inançlı yolcuya? 1125
 Neyle suçlarsınız beni?"
 Çıkmadı bir ses hiç kimseden.
 Elleri işledi sadece, taşladılar onu canı çıkasıya.
 Her taraftan gelen bu kör edici saldırıya karşı
 Savurdu kalkanını güçlü bir kolla 1130
 Her bir yana, durdurmak için taşları.
 Fayda etmedi. Herkes saldırdı bir anda silahlarıyla;

32. Parnassos: Delphi'deki sıradağlar.

Oklar, mızraklar, şişler,
 Satırlar, kurbanlık boğaları kesmeye yarayan.
 Görecektin, torununun nasıl yaptığını o dehşet dansı 1135
 Korunmak için bunlardan. Etrafını çevirdi adamlar,
 Kıstırdılar olduğu yere, aldirtmadılar nefes bile,
 Uzaklaştı sunaktan, Troyalıların canlarıyla ödedikleri gibi
 Atladı bir anda üzerlerine.
 Kaçıştı adamlar, kartal görmüş küçük güvercinler gibi. 1140
 Çoğu arbede içinde kaldı,
 Yaralandı bazıları,
 Ezdiler birbirlerini tapınağın kapılarında kaçabilmek için,
 Çıgıllıklar tapınağın duvarlarında yankılandı.
 Durdu efendim bir anlığına, ışık saçan zırhın içinde, 1145
 Bir ses gelene dek tapınağın diplerinden,
 O kadar korkunçtu ki ürperdi tüylerimiz,
 Harekete geçirdi kalabalığı, cesaret verdi onlara.
 İşte o zaman düştü Akhilleus'un oğlu,
 Geçirdi kılıcı böğrüne Delphilinin biri, 1150
 Almak ister belki tek başına kıyımının şanını ama
 Yardım etti birçoğu da ona.
 Efendim düştüğü gibi yere, kalmadı koşmayan
 Hırpalamak için ölüsünü kılıçlarla, taşlarla.
 Mahvoldu vahşi darbelerle o güzel vücudu! 1155
 Sunağın dibinde kalakaldı ölüsü,
 Sürüklediler mür ve günlükten uzağa.
 Hızla aldık cesedini oradan,
 Ağlayın, tutun yasını diye getirdik size,
 Sonra da verirsiniz toprağa. 1160
 Karar veren doğruyla yanlışın ne olduğuna
 O kâhin tanrının yüzünden geldi bunlar başına
 Pişman olup af dileyen Akhilleusoğlunun.
 Nefret бүрүндү tanrı, kindar bir adam gibi,
 Affetmedi eski günahları. Bu muymuş bilgeliği? 1165
 (Haberci çıkar.)

KORO

Bakın işte! Yatırmışlar prensimizi bir sedirin üzerine
Geliyor yavaş yavaş Delphi'den!

Yazık, öldü gencecikken! Sana da yazık koca ihtiyar,
Böyle mi karşılayacaktın Akhilleus'un oğlunu,
Dilediğin gibi değil de. 1170

Ne korkunç başına gelenler,

Kaderin bir cilvesi, kahretti ikinizi de.

(*Neoptolemos'un cesedi yardımcıları tarafından taşınıp getirilir.*)

PELEUS

1. Deyiş

Bu ne keder! Bu ne dehşet, gördüğüm!

Bu ne ıstırap gelen kapımın önüne!

Vah bana, ah, yazık bana! 1175

Teselya şehrinden hayır gelmez artık, öldük, bittik.

Doğmayacak bir daha asla bu evde çocuk.

Bitmedi başıma gelen felaketler,

Yıkıldım, harap oldum.

Yok mu beni teselli edecek hiç dostum? 1180

Ne severdim bu parmakları! O yanakları, o dudakları!

Keşke dönmeyeydin İlion'dan

O uzak kıyıda, Simoeis'te öleydin.

KORO

Onuruyla ölmüş olurdu o zaman,

Şanslı derdim sana da. 1185

PELEUS

1. Karşı Deyiş

Bir evlilik mahvetti benim güzel evimi!

Kargaşaya mahkûm etti bu şehri!

Oğlum, güzel oğlum,

Ah keşke evindeki o illet,

O yuva yıkan, çocuk katili aşağılık Hermione, 1190

Geçiremeseydi pis tırnaklarını sana,

Bak ölümüne götürdü seni, torunumu.
 Yakıp kavurmalıydı gökler onu yıldırımlarla!
 Babanın ölümünün günahını sen de
 Atmamalıydın Apollon'un üstüne, 1195
 Bir tanrıyla kavgaya tutuştun, bir ölümlüyken sadece.

KORO

2. Karşı Deyiş

Yasını tutarım efendimin ağlaya ağlaya!
 Bu törenler, hakkıdır ölünün, yerine getireyim ben de.

PELEUS

Ben de yapayım üstüme düşeni, avutulamaz acıyla 1200
 Akar gözyaşlarım,
 Perişan haldeyim şimdi.

KORO BAŞI

Tanrı istedi böyle olsun, tanrı verdi başımıza bu derdi.

PELEUS

Gözümün nuru,
 Boş bıraktın bu evi. 1205
 Yalnız, kimsesiz, oğulsuz bıraktın beni,
 Ömrümün sonbaharında.

KORO

Keşke çocuklarından önce öleydin.

PELEUS

Neden çekiştirmeyeyim saçlarımı?
 Neden vurmuyayım başıma 1210
 Kendi yumruklarımla? Görsün bu şehir!
 İki oğlumu da
 Çaldı Apollon benden!

KORO

2. Karşı Deyiş

Bahtsız ihtiyar, ne çok gördün, ne çok şey çektin!
 Bundan sonra
 Ne anlamı var hayatının? 1215

PELEUS

Çocuksuz, dostsuz, sadece acıyla sonsuz

Bilmem nasıl olacak ama
Bekleyeceğim ölümü.

KORO BAŞI

Tanrılar boşuna mutluluk dilediler sana evliliğinde
PELEUS

Kaçtı ellerimden,
Gitti hepten. Ah ne kadar uzağım
Bana sundukları o güzel hayallerden.

1220

KORO

Yalnız kalanısın bu boş evin.

PELEUS

Benim değil artık bu şehir!

Kırılsın bu asa da!

Benim güzel Nereid'im, karanlık mağaraların kızı³²,
Görüyorsun benim perişanlığımı.

1225

KORO BAŞI

Bakın! Ne oluyor orada? Nasıl bir mucize

Görüyor gözlerim? Bakın, bakın, orada!

Bakın kızlar, ışık saçarak geliyor bir tanrıça!

Süzülüyor üzerinden Phthia'nın çayırırlarının, ovalarının...

Yaklaşıyor git gide.

1230

(*Thetis girer.*)

THETİS

Evliliğimizin üzerinden çok geçti Peleus, ama

Geldim Nereus'un evinden buralara.

Bu kadar dert varken başında

Aşınıya kaçma yasında.

Arkasından ağlayacak çocuğum olmaması gerekirken 1235

Senden olan oğlumun, Akhilleus'umun,

Öldüğünü gördüm, Yunanların gururu olan çocuğumun.

Kulak ver bana, anlatacağım yapılacakları sana;

Önce al Akhilleus'un oğlunu, soğumuş ölüsünü buradan

33. Nereid'in kızı: Thetis.

Götür Delphi'ye, göm düştüğü yere,
 Delphililer okusunlar mezar taşını, 1240
 Utansınlar okudukça, hatırlasınlar nasıl öldüğünü
 Orestes'in yüzünden.
 Savaşta kazandığı o kadına, Andromakhe'ye gelince,
 Belli onun kaderi,
 Molossia'da³⁴ geleceği, evlenecek Helenois ile. 1245
 Oğlu da onunla gidecek, tek çocuk babanın soyundan
 Onun soyundan gelecek krallar,
 Molossia'nın en bereketli zamanlarında
 Yönetecekler o toprakları.
 Bitmeyecek ikimizin soyu, görüyorsun, 1250
 Troya'nın da öyle. Tanrılar yardımcı olmaktadır halen oraya
 Hırsından yerle bir etmiş olsa da Athena.
 Göreceksin evliliğimizin hayrını da,
 Tanrıça doğdum ben, tanrı babam,
 Kurtaracağız seni insanlığın tüm acılarından, 1255
 Tanrısal olacaksın sonsuza kadar.
 Orada Nereus'un evinde kol kola
 Yaşayacağız tanrıça ve tanrı olarak.
 Denizlerin üzerinde gezeceğiz ayaklarımız ıslanmadan
 Oğlumuzu tekrar göreceksin, Akhilleus'u 1260
 Oturuyor adasında, kıyısında uzak Leuke'nin³⁵
 Ötesinde Hellespontos'un³⁶.
 Haydi, git şimdi kutsal Delphi'ye,
 Eşlik et cenazeye, gömdükten sonra da
 O derin mağaraya gel, Sepias Burnu'na³⁷ 1265
 Bekle beni, çıkıp denizden elli Nereid ile yanımda
 Alıp seni evimize götürene dek.

34. Molosse: Yunanistan'ın batısında Adriyatik denizi kıyısında bir bölge.

35. Leuke: Karadeniz'de küçük bir ada.

36. Hellespontos: Çanakale Boğazı.

37. Sepias burnu: Yunanistan'ın doğusunda Ege Denizi kıyısında bir bölge.

Şimdi sen seçeceksin kaderin ne yazacağını,
Ulu Zeus'un budur kararı.

Yakma ağıt ölmüşlere daha.

1270

Tanrılar verir her ananın çocuğunu

Alır tanrılar da.

PELEUS

Ey eşlerin en asili, ey benim kraliçem,

Nereus'un kızı, hoş geldin!

Çözdün her şeyi, hem kendine hem çocuklarına yaraştı. 1275

Sen dedin diye bırakacağım üzülmeyi.

Vereceğim bu çocuğu toprağa,

Gideceğim hemen Pelion'a³⁸

Aldığım yere seni ilk kez koynuma.

Demedim mi ben? Evlenmeli erdemli insan,

1280

Dürüst kalplilerle, akraba olmalı düzgün ailelere.

İstememeli bütün dünyayı verseler de onursuz bir eş.

Hep yanında olur böylece tanrılar, öğüdümü dinle.

(*Peleus çıkar; ölüyü götürürler. Koro ayrılırken*)

KORO BAŞI³⁹

Tanrıların isteklerini bilemeyiz biz.

Gerçekleştirirler umulmayanı.

1285

Beklenen ise gelmez meydana.

Hazırlarlar kimsenin düşleyemediğini.

Bu hikâyede de olduğu gibi.

SON

38. Pelion: Tesselya'nın doğusunda, deniz kıyısında bir dağ.

39. Koro Başı, son söylediği bu sözleri aynen, Euripides'in *Helena*, *Bakkha-lar*, *Alkestes*, *Andromakhe* ve biraz farklı birinci dize değişikliğiyle *Medeia* oyunlarında da son sözleri olarak söyleyip sahneyi terk eder.

Bu eserdeki KORO BAŞI'nın son sözlerinin, Euripides'in diğer 4 oyunundaki çevirileri:

Yılmaz Onay'ın çevirisi **Helena**'da:

Tanrısallık bazı biçimlerde gösterir kendini.

Kimse farkında bile değildir.

Düşlediklerimiz, gerçekleşmeyiverir.

Oysa Tanrı için pekâlâ mümkündür, bize imkânsız görünen.

Burada da öyle olmadı mı zaten!

*

Güngör Dilmen'in çevirisi **Bakkhalar**'da:

Tanrılar değişik biçimlerde

karışıyor insan yaşamına:

Olmasını beklediğin olmuyor,

ummadığın başına geliyor.

Bu öykü de işte böyle sona eriyor.

*

T. Yılmaz Öğüt'ün çevirisi **Alkestis**'te:

Tanrısallık güçlerin birçok çeşidi vardır

Umulmadık çok şeyi yapmaya güçleri yeter.

Beklediğimiz şeyler sonuçlanmaz,

Yerine beklenilmeyen bir yol bulurlar.

İşte bu olay da böyle sana eriyor.

*

Metin Balay'ın çevirisi **Medeia**'da (Birinci dize değişik):

Çeşit çeşit kader dağıtır insanlara, Zeus, Olimpos Dağında;

Tanrılar çeşit çeşit olayları sona erdirir, hiç beklenmedik bir sonla.

Olacağını sandığımız şeyler olmayıverir,

Hiç olamaz sandığımız şeyleri tanrılar mümkün kılar, yapıverir;

Bu öykünün sonu da böyle biter.

Mitos-Boyut / ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 1

Persler / Aiskhülos – Antigone / Sofokles

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 2

Bakkhalar / Euripides

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 3

Kral Oidipus / Sofokles

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 4

Medea / Euripides

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 5

Troyalı Kadınlar / Euripides

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 6

Elektra / Euripides

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 7

Filoktetes / Sofokles

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 8

Aias- Elektra/ Sofokles

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 9

Zincire Vurulmuş Prometheus / Aiskhülos

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 10

Oidipus Kolonos'ta – Trakhisli Kadınlar / Sofokles

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 11

Oresteia (Agamemnon/Adak Sunucular/Eumenidler) / Aiskhülos

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 12

Antigone / Sofokles

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 13

Tebai'ye Karşı Yediler / Aiskhülos

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 14

Hekabe/ Euripides

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 15

Helena / Euripides

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 16

Hippolitos / Euripides

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 17

Alkestis / Euripides

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 18

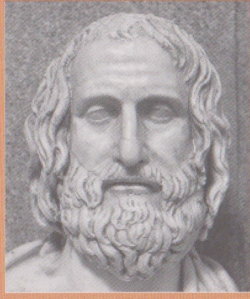
Herakles/ Euripides

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI 19

Andromakhe/ Euripides

Mitos-Boyut® / OYUN DİZİSİ (Son kitaplar)

574. Zeynep KAÇAR/ Toplu Oyunları. 5 *Şimdi Uçuşa Geçiyoruz / Tok*
575. Güngör DİLMEN / *Hasan Sabbah*
576. Harold PINTER / *Koleksiyon* (Çev. Füsün Ataman)
577. Ali Cüneyd KILCIOĞLU / Toplu Oyunları. 3
Kocamı Gömme Töreni / Burjuva Havuzu / Erkek Gezegeni / Eksik Cenaze
578. Tolga Ö. ÖZENÇEL / Toplu Oyunlar. 2 *Barissa/ Evcil/ O'nunla Sohbet*
579. Anton ÇEHOV / *Martı* (Çev. T. Yılmaz Ögüt)
580. Anton ÇEHOV / *Üç Kız Kardeş* (Çev. T. Yılmaz Ögüt)
581. Zehra İPŞİROĞLU / *Memleketimden Kadın Manzaraları*
582. Duşan KOVAÇEVİÇ / *Yıldız Tozu* (Çev. Bilge Emin)
583. 2017-SAHNE ESERLERİ YAZMA YARIŞMASI OYUNLARI 3 Oyun
584. Cemal ARSLAN / *Yeni, Yeniden*
585. Thornton WILDER / *Kasabamız* (Ç. Senem Cevher-Çağrı Yılmaz)
586. Doğan SOYUMER / *Hasırlı Han Meseli*
587. August STRINDBERG / *Hayaletler Sonatı* (Çev. T. Yılmaz Ögüt)
588. Gökhan ERARSLAN/Toplu Oy.1 *Market/Aldatma Sanatına Giriş/Etik Nedir*
589. Ebru Nihan CELKAN / Toplu Oy. 4 *Tilt / Uzaydan Gelen Prens*
590. Ali Cüneyd KILCIOĞLU / *Kaderimin Oyunu Mu Bu*
591. August STRINDBERG / *Hayaletler Sonatı* (Çev. T. Yılmaz Ögüt)
592. Gültekin TEPE / *E5 Rezidans 49. Kat*
593. Hatice SEÇİM / *Efendiden Bir Uşak*
594. Mustafa ASLANTAŞ / Toplu Oyunları. 1 *Yakup ve Oğulları / Pufff*
595. ORTAÇAĞ HALK GÜLDÜ./*Avukat Pierre Pathalin Farsı* (Çev. Ş. Aktaş)
596. ÇAĞDAŞ KOSOVA OYUNLARI SEÇKİSİ / 4 Oyun (Ç. Senem Cevher)
Yeton NEZİRAY / Rüya Birimi – Visar KRUŞA / Kavşaktaki Kafe –
İlir COTSAY / Mahzen – Cevdet BAYRAY / Sivrisineği Öldürmek
597. Neda NEJDANA / *Kapılar* (Çev. Senem Cevher)
598. Ali Ömür ULUSOY / *Kurbanlar Tanrı İstiyor*
599. Turgay NAR *Das Spiel der Schahrazad-Şehrazat'ın Oyunu (Almanca-Türkçe)*
600. Ali Cüneyd KILCIOĞLU / *Mahalle Baskısı*
601. Ali ÖZGENTÜRK / *Oğul Oğul*
602. Karden KASAPLAR / *Bir Peri Masalı*
603. Gülşen KARAKADIOĞLU / Toplu Oyunları. 2
Antidepresan / İsimsiz / Aristoteles
604. EURİPİDES / *Alkestis* (Çev. T. Yılmaz Ögüt)
605. Ahmet YAPAR / Toplu Oyunları 1
Bir Şili Şarkısı (Venceremos) / Ben, Frida Kahlo / Vicdan
606. 2018 NİLÜFER BELEDİYESİ SAHNE ESERİ YAZMA YARIŞMASI
607. Kumio ŞİMİZU / Japon Oyunları 1 *İmzacı / Kulis* (Çev. Ayumi Takano)
608. EURİPİDES / *Herakles* (Çev. T. Yılmaz Ögüt)
609. EURİPİDES / *Andromekhe* (Çev. Ege Kandemirli)

İÖ 485 - İÖ 406

Andromakhe,

on yıl süren Troya Savaşı'nın,
hayatta kalanlar ve onların çocukları üzerinde
yarattığı, uzun yıllar sürecektir olan
derin ruhsal yıkımları anlatan bir oyun.

Euripides,

bu yıkıma, savaşı kazanan tarafın da uğradığını
gösterek, savaşın toplumlar üzerinde yarattığı
sarsıntıları bütün çıplaklığıyla ortaya koyuyor.

Savaş sonrası değer yargıları alt üst olmuş
insanların, artık eski yaşamlarına ulaşmalarının
imkânsızlığını vurguluyor.

